דרשוני כרך ב — ותעמוד מלדת

ותעמוד מלדתתמר ביאלה

ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלדת (בראשית כט, לה)

נשאלה להן בבית מדרשה של ברוריה הכיצד, דווקא לאחר שהודתה לאה לקדוש ברוך הוא וקראה שם בנה יהודה, נאמר עליה 'וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת'?

ולא עוד אלא שמיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, לא היה אדם שהודה לקדוש ברוך הוא עד שבאה לאה והודתה לו.

אחת אמרה, ביקשה לאה לעמוד מלדת, שחסה על רחל אחותה אשר נתנה לה את סימניה, וראתה כי כעת סימניה שלה נותנים אותותם ברחל, שמגודל קנאתה הייתה בוכה רחל ומוסיפה ועיניה הולכות ורכות. אמרה לאה בלבה, עד שאין אחותי נעשית לאם, אין אני מוסיפה ויולדת.

אמרה אחרת, לא על ידי אחותה רוחמה רחל אלא הקדוש ברוך הוא הוא שחס עליה, ועצר את לאה מלדת.

אמרה להן חברתן, 'וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת' לשון נוטריקון היא, 'ותלמד עַם דת'. שביקשה ללמד העם הנולד ממנה. ואיזו דת לימדתם? 'הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה'' – לימדתם להודות על הטובה.

הקשו לה חברותיה, וכי להודות על הטובה 'דת' היא שיש ללומדה? שהרי כל תינוק יכול ליתן טובה, אלא ליתן הודאה על הרעה, זו דת שיש ללמוד!

השיבתן, אין הודאה על טובה זו כהודאה על טובה זו. יש המוֹדֶה על הטובה מן הפה ולחוץ, ולא רואה זאת הפעם ייחודה של אותה הטובה. וכשבאה לה שעה קשה, משתכחת היא ממנה ורואה רק את הרעה. באותה שעה מברכת היא בפיה את הקדוש ברוך הוא כאשת איוב שאמרה לו לבעלה, 'ברך אלהים ומת' (איוב ב, ט), וסופה שאין לה דת משה ואין לה דת כלל.

ויש הודאה המכנסת בלבו של אדם ידיעה שהטוב אמיתי הוא, אפשרי וקיים, ואין הרע יכול לבטלו כליל. וכשבאה לו שעה קשה, עומד הוא ומשתאה, הכיצד שוכן הטוב לצד הרע בעולמו של הקדוש ברוך הוא? והוא משתאה ומשתהה, ואינו מברך את הקדוש ברוך הוא בפיהו ואת עולמו. וגם אם מברך את הקדוש ברוך הוא ואת עולמו, עדיין משתהה ועומד ואינו אומר שהטוב שֶׁקֶר הוא. ונשארים לו לאותו אדם בעולמו טוב ורע, אמת ושקר, עד שמקבל על עצמו שגם אם נוח לו שלא נברא משנברא, יוסיף בחייו ויפשפש במעשיו, ואולי פעם ידע?

שמיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו – בבלי ברכות ז, ע"ב. אשר נתנה לה את סימניה – ראו בראשית רבה ע, י. מברכת בפיה את הקדוש ברוך הוא – לשון סגי נהור וכוונתו מקללת. ואינו מברך את הקדוש ברוך הוא בפיהו – לשון סגי נהור וכוונתו: אינו מקלל את הקדוש ברוך הוא. ויפשפש במעשיו – ראו בבלי, ערובין יג, ע"ב: 'נמנו וגמרו, נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא – יפשפש במעשיו'.